

DEZVOLTAREA VIABILĂ A SERVICIILOR INFORMAȚIONALE PENTRU EDUCAȚIE ȘI ȘTIINȚĂ

Dr. Silvia GHINCULOV, *directorul Bibliotecii Științifice ASEM*
Natalia CHERADI, *directorul-adjunct al Bibliotecii Științifice ASEM*

Abstract: *The Scientific Library of the Academy of Economic Studies is integrated in many international collaborative projects in cooperation with the University of Bergen, financed the Norwegian Embassy in Romania and the EURASIA Foundation, which aim orientation of the work of the institution's activity towards new technologies and quality standards. The projects were carried out: the library personnel training for the implementation of Institutional repositories and technology; evaluation of the Scientific Library of the Academy of Economic Studies; trainings English language study for librarians from the Academy of Economic Studies.*

Keywords: *international projects, economic education, information services, institutional repositories*

Rolul informației în lumea modernă este tot mai însemnat pentru societate în general, și pentru sectorul economic, în particular, acestea consumă o mare cantitate de informații, care devine un element esențial al progresului economic. Societatea modernă este caracterizată de intensificarea schimbului de informații, datorită impactului tehnologiilor informatice și comunicaționale care au determinat o schimbare și în sistemele educaționale. Axa de referență a constituit-o colaborarea internațională și schimbul de informații ca factori-cheie ai reușitei întregului demers de dezvoltare a învățământului.

Tehnologiile de Informare și Comunicare obligă bibliotecile să revizuiască unele scheme și să regăsească noi echilibre: între local și distanță între real și virtual, între consumator și producător. Creația, inovația și cercetarea se realizează în rețea care, împreună cu accesul liber la o cantitate importantă de informații, duce la o circulație rapidă a informației științifice.

Fără de profesioniști cu spirit creativ, capabili să implementeze și să dezvolte în bibliotecă noile tehnologii informaționale, este imposibil a constitui o bibliotecă a viitorului, a ieși la un nou nivel al servirii informaționale.

Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice este integrată în mai multe proiecte de colaborare internațională care orientează activitatea instituției spre noile tehnologii și standarde de calitate. În comunicarea noastră vom relata despre cooperarea Moldo-Română-Norvegiană în dezvoltarea serviciilor informaționale pentru învățământ și cercetare, care s-a intensificat în ultima perioadă.

Primul proiect „*Accesul Deschis în contextul învățământului superior economic din Republica Moldova*”, realizat în anul 2011, a fost finanțat de Ambasada Norvegiei în România și a fost destinat instruirii personalului bibliotecii pentru implementarea tehnologiei *Repozitorii Instituționale (IR)*. Principalele obiective ale proiectului au fost axate pe evaluarea costurilor și soluțiilor software disponibile pentru IR, formularea strategiei pentru utilizarea metadatelor, sensibilizarea conducerii instituției și personalului academic în scopul de a spori implementarea modelelor Accesului Deschis la

informația științifică.

Activitățile realizate în cadrul proiectului au abordat următoarele: studierea experienței internaționale în domeniul creării IR, instruirea personalului, organizarea conferinței finale cu genericul „Accesul Deschis la informație științifică în contextul învățământului economic din Republica Moldova” (24 septembrie 2011). Tema abordată în cadrul conferinței este indispensabilă procesului de gestionare a bibliotecii, oferind bibliotecarilor informații noi privind publicarea on-line și participarea activă a bibliotecii în procesul de comunicare științifică.

Al doilea proiect „*Cooperare Moldova&Norvegia*”, realizat în colaborare cu Universitatea din Bergen, a fost finanțat de Fundația EURASIA. Activitățile proiectului au prevăzut vizite bilaterale, evaluarea activității Bibliotecii Științifice ASEM și elaborarea unui proiect de dezvoltare a acesteia pentru anii 2013-2015. Vizita la Chișinău a fost realizată între 29 martie – 3 aprilie 2011 de către trei specialiști de la Universitatea din Bergen, Norvegia și unul de la Universitatea Transilvania din Brașov, România. Vizita de răspuns a avut loc între 16 - 20 mai 2011. Trebuie să remarcăm contribuția pe care profesorul universitar Angela Repanovici de la Universitatea Transilvania din Brașov și-o aduce la dezvoltarea relațiilor moldo-române-norvegiene prin promovarea noilor tehnologii privind asigurarea informațională a științei, realizată în cadrul instituțiilor info-documenare.

Proiectul „*Dezvoltarea noilor servicii informaționale pentru Învățământul Economic superior din Moldova*”, finanțat de Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățământului superior, este realizat prin parteneriatul între Academia de Studii Economice și Universitatea din Bergen. Proiectul este axat pe inovarea educației în domeniul utilizării informațiilor. Aceste noi instrumente și metode nu pot fi înțelese și puse în aplicare în activitatea bibliotecii din cauza că fluxul principal de informații privind inovațiile este oferit în limba engleză, iar bibliotecarii nu sunt în măsură să înțeleagă cele mai bune practici străine. Sprijinul din partea programului EURASIA prevede organizarea cursurilor de studiere a limbii engleze pentru bibliotecarii de la ASEM. În continuare va fi studiată experiența Bibliotecii Universității din Bergen și implementate cele mai bune practici ale acestei instituții.

Obiectivele de bază ale proiectului:

- dezvoltarea organizațională, funcțională și tehnologică a bibliotecii compatibilă cu standardele internaționale;
- activarea proceselor de integrare și cooperare instituțională, națională și internațională în spațiul educațional și științific;
- punerea în aplicare a noilor modalități de colaborare profesională;
- satisfacerea nevoilor de informare a utilizatorilor prin promovarea serviciilor inovatoare;
- punerea în aplicare a tehnologiei Repozitorii instituționale;
- dezvoltarea abilităților informaționale (alfabetizare digitală sau Cultura Informației).

Proiectul are o echipă formată din două biblioteci universitare (ASEM și Universitatea din Bergen). Activitățile planificate în cadrul proiectului vor fi direcționate pentru a realiza scopurile și obiectivele pentru 2,5 ani și vor include șase

categorii de utilizatori. Prima etapă va include crearea grupului de lucru și distribuirea sarcinilor, vor fi organizate cursuri pentru studierea limbii engleze pentru bibliotecari. La etapa a doua se va implementa tehnologia Repozitoriilor Instituționale. A treia etapă presupune punerea în aplicare a cursului Cultura Informației pentru toate categoriile de utilizatori, bazată pe experiența Universității din Bergen.

Rezultate așteptate ale proiectului:

- internaționalizarea și modernizarea activității Bibliotecii Științifice ASEM;
- optimizarea calității serviciilor de informare pentru utilizatori;
- creșterea eficienței activității de educație economică și de cercetare pe baza cursului Cultura Informației și a Repozitoriului Instituțional;
- cunoașterea limbii engleze va spori nivelul profesional al personalului bibliotecii și va optimiza interacțiunea bibliotecar-utilizator;
- dezvoltarea de noi modalități de colaborare internațională.

Devine importantă fundamentarea activității care se va concentra pe înnoire și modernizare, pe dezvoltarea calității sistemului de informare și documentare.

Realizările proiectului până la momentul actual:

A fost creat site-ul proiectului pentru diseminarea rezultatelor <https://newinformationservices.wordpress.com/>.

S-a realizat cercetarea „Perfecționarea în cultura informației pentru utilizatorii Bibliotecii Științifice a Academiei de Studii Economice din Moldova”, care s-a desfășurat în perioada ianuarie – martie 2013. Scopul studiului a fost de a identifica rolul bibliotecii în dezvoltarea abilităților în cultura informației ale studenților, cadrelor didactice, cercetătorilor și de a studia necesitățile de educare ale consumatorilor în noul context informațional. La sondaj au participat 1004 respondenți de la 6 facultăți. Chestionarul a fost aplicat la 20 specialități din ASEM. În calitate de instrument al cercetării a fost utilizată metoda anchetei în baza chestionarului on-line SurveyMonkey. Cercetarea a reliefat interesul sporit al utilizatorilor pentru repozitoriile instituționale și pentru cursul Cultura Informației.

Studiul comparativ al softurilor destinate dezvoltării depozitelor digitale s-a axat pe platforme software depozite digitale, caracteristici, analiza comparativă și modele, scheme structurale (organigrame) utilizate pentru indexarea documentelor și regăsirea rapidă a informației într-un sistem integrat, analiza comparativă a schemelor structurale, definirea algoritmului adecvat aplicației particulare din cadrul proiectului; analiza comparativă a sistemelor de depozitare. S-a decis crearea repozitoriului instituțional al ASEM pe baza platformei software DSpace.

Direcțiile de înnoire vizează mai multe aspecte în care este implicată biblioteca în arealul academic. Ideea principală pentru care se optează este extinderea accesului la informație, promovarea Accesului Deschis, organizarea repozitoriilor instituționale.

Accesul Deschis este o nouă mișcare ce se manifestă la nivel mondial, care luptă și sprijină circulația liberă, deschisă a informațiilor și ideilor. Susținerea accesului la informație și cunoaștere este realizată de mai multe inițiative internaționale. Acțiunile politice pentru sprijinirea OA au contribuit la apariția unei serii de declarații: Inițiativa Accesului Deschis de la Budapesta (2002), Declarația de la Bethesda privind Accesul Deschis la Publicații (2003), Declarația de la Berlin privind Accesul Deschis

la Cunoștințe în domeniul Științei și Științelor Umanitare (2003). Pentru a asigura Accesul Deschis la literatura științifică în măsură egală, sînt susținute două strategii: autoarhivarea (repozitorii instituționale) și revistele pe bază de acces deschis (open access journals).

Ideea Accesului Deschis (Open Access-OA) s-a răspîndit larg în comunitatea științifică internațională. Cu toate acestea, promovarea Accesului Deschis în universități se confruntă cu dificultăți semnificative din cauza cunoașterii insuficiente a mișcării Accesului Deschis, a neîncrederii față de nivelul de calitate a informațiilor disponibile fără restricții pentru public.

Ce poate face în acest context biblioteca? Ea poate organiza arhive instituționale (repozitorii) și reviste cu acces deschis, poate convinge cercetătorii, cadrele didactice universitare de a participa la constituirea arhivelor instituționale, poate promova revistele cu acces deschis.

În cadrul proiectului, în toamna anului 2012 a fost realizată Campania de Advocacy pentru Accesul Deschis, care a cuprins următoarele evenimente: acțiunea „Întrebă-mă despre Accesul Deschis”, „Inaugurarea Săptămîinii Accesului Deschis”, acțiunea „Eu susțin Accesul Deschis”, prezentări pentru studenți și masteranzi „Cunoștințele în era digitală. Politicile Accesului Deschis”, campania „Anti Plagiat”, prezentări pentru catedre „Managementul cunoștințelor: resurse educaționale și arhive digitale deschise”, concurs pentru studenți și masteranzi „Cum Accesul Deschis va facilita comunicarea științifică și universitară?”, dezbateri profesională „Ce pot face bibliotecarii pentru a promova Accesul Deschis” s.a.

Pentru implementarea Accesului Deschis în ASEM, Biblioteca Științifică și-a propus și a realizat următoarele obiective: elaborarea politicii Accesului Deschis în ASEM, elaborarea regulamentului privind Repozițoriul instituțional ASEM, ședințe speciale (la catedre) cu autorii ASEM privind publicarea electronică a documentelor în repozițoriu instituțional, beneficiile utilizării și respectarea drepturilor de autor, crearea Repozițoriului Instituțional ASEM.

Biblioteca a elaborat două documente importante pentru a instituționaliza Accesul Deschis în ASEM. Primul document este „Politica instituțională a Academiei de Studii Economice din Moldova privind Accesul Deschis”, prin care recunoaștem importanța strategică a Accesului Deschis la informație pentru diseminarea cunoștințelor științifice în spiritul promovat de inițiativele și declarațiile internaționale. ASEM este interesată de susținerea unei noi paradigme a Accesului Deschis cu scopul de a oferi mai multe beneficii pentru știință și societate. Publicațiile cercetătorilor vor avea o vizibilitate crescută, un impact și prestigiu mai mare în comunitatea științifică. Astfel, Academia de Studii Economice din Moldova se angajează să disemineze rezultatele cercetării finanțate din fonduri publice și din proiecte pe baza principiilor Accesului Deschis; să încurajeze cercetătorii să-și manifeste sprijinul pentru Accesul Deschis, publicînd articole în reviste cu Acces Deschis și în repozițoriul instituțional ASEM.

Strategiile de bază se rezumă la următoarele:

- A implementa Accesul Deschis la publicațiile științifice, prin două modele

complementare: Autoarhivarea în repozitoriul instituțional ASEM și publicarea revistelor ASEM în registrul internațional DOAJ (Directory of Open Access Journals).

- Politica prevede ca toate publicațiile științifice, elaborate în baza proiectelor de cercetare finanțate de stat și din granturi, să fie incluse în Repozitoriul Instituțional ASEM la data publicării sau în caz de embargo, nu mai târziu de șase luni de la publicare.
- Politica se va aplica la toate articolele Științifice publicate pe perioada în care autorul activează în cadrul ASEM, cu excepția publicațiilor realizate înainte de adoptarea acestei politici.
- Biblioteca Științifică va asigura funcționarea Repozitoriului Instituțional și va elabora un raport anual către Senat.
- Serviciul Știință va monitoriza asigurarea conformității prevederilor politicii cu interesele autorilor.

Al doilea document este „Regulament cu privire la organizarea și funcționarea Repozitoriului Academiei de Studii Economice din Moldova”, care definește Repozitoriul instituțional, determină scopurile, principiile creării Repozitoriului ASEM, reglementează relația cu autorii articolelor științifice, identifică tipurile de materiale care sînt plasate în Repozitoriu, stabilește ordinea plasării publicațiilor în Repozitoriu, formulează interdicțiile de utilizare.

Realitatea în care existăm impune, ca un imperativ de bază, dinamismul accelerat și receptivitate sporită la schimbările ce se produc în toate sferile vieții, în special, în domeniul informației și comunicării. În aceste condiții crește enorm rolul bibliotecii în popularizarea cunoștințelor științifice prin diverse căi și metode. Formarea susținătorilor Accesului Deschis în rîndul utilizatorilor Bibliotecii Științifice ASEM (cercetători, cadre didactice, doctoranzi, masteranzi, studenți) va îmbunătăți calitatea învățămîntului, va asigura un suport informațional eficient pentru cercetarea economică și va conduce, prin intermediul repozitoriului instituțional, la o mai mare transparență și promovare a ASEM în spațiul virtual de informare.

Exemplul oferit de ASEM va servi pentru a încuraja alte universități și centre de cercetare din Republica Moldova pentru a crea repozitorii instituționale. Proiectele realizate în colaborare cu instituțiile de învățămînt din România și Norvegia vor consolida poziția de învățămînt superior din Moldova la nivel național și internațional, vor maximiza contribuția bibliotecilor și capacitatea lor de a media în mod eficient relația între utilizatorii și informațiile de care au nevoie. Rezultatele acestor colaborări vor constitui un cadru strategic pentru dezvoltarea durabilă a politicilor naționale privind accesul la informație. Acest lucru va contribui la calitatea educației, în special, în contextul schimbărilor în sistemul educațional al Republicii Moldova.

Resurse web:

1. *Ambasada Regatului Norvegiei în România* [online]. Disponibil:<http://www>.

- norvegia.ro/.
2. *Centrul Norvegian de Cooperare Internațională în Educație* [online]. Disponibil: <http://siu.no/eng>.
 3. *Biblioteca Științifică a ASEM* [online]. Disponibil: <http://lib.ase.md/>.
 4. *Biblioteca Universității din Bergen* [online]. Disponibil: <https://www.uib.no/ub/en>.
 5. *EIFL-OA Moldova* [online]. Disponibil: <http://eifloamoldova.wordpress.com/>.
 6. *Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățămîntului superior Universitatea din Bergen* [online]. Disponibil: <http://www.siu.no/eng/Front-Page/Programme-information/BRICS-and-Eurasia/Eurasia>.
 7. *Proiectul „Dezvoltarea noilor servicii informaționale pentru Învățămîntul Economic superior din Moldova”* [online]. Disponibil: <https://newinforma tionservices.wordpress.com/>.

DEZVOLTAREA CUNOAȘTERII ȘI GÎNDIRII DIVERGENTE A STUDENȚILOR: INTERVENȚII ALE BIBLIOTECII UNIVERSITARE

Ludmila CORGHENCI, *director-adjunct DIB ULIM*

Abstract: *The article reflects the importance of the orientation of the educational system for training/development of divergent thinking of students. This requires certain tasks in university libraries, these hold an effective leverage - information cultural development through the course „The Base of Information Literacy”. Concrete experiences are described in the Informational and Library Science Department of ULIM.*

Keywords: *divergent thinking, information culture, informational education.*

De ce trebuie să se implice bibliotecile universitare în formarea gândirii divergente?

Actualmente sistemul educațional este pus în fața unei serii de exigențe, care solicită reorientări organizaționale și de conținut. Este necesară o schimbare a mentalității comunităților academice și teritoriale privind contemplarea mediului înconjurător și mediului profesional. În acest sens este important de a pune accentul pe gândire, ca formă a inteligenței - cel mai important proces în instruirea studenților.

Este cunoscut rezultatul sistemului de învățământ actual - formarea unui potențial specialist cu un volum preponderent de informație factografică, cu un sistem de gândire convergentă, or, acestea împiedică lărgirea orizontului, ceea ce este nou și neașteptat în viață, în profesie).

Miza bunului profesionist e atitudinea creativă, care se fundamentează pe gândirea intelectuală preponderent divergentă, cu o doză mai mică de gândire convergentă. J. P. Guilford, fondatorul teoriei creativității, consideră gândirea divergentă ca fiind cel mai important ingredient al creativității.

În sprijinul afirmației că creativitatea se bazează pe gândirea divergentă - vin sintezele ce urmează, selectate în baza publicațiilor de specialitate (2, 3, 5). Gândirea divergentă se referă la ideea de „a descoperi direcții diferite ale unei probleme”. Gândirea divergentă este aptitudinea intelectuală de a genera creativ, cu fluentă și viteză, unele soluții multiple, originale, neobișnuite și diverse (5). Cele mai importante caracteristici ale gândirii divergente sînt: flexibilitatea mentală, originalitatea, fluenta și inventivitatea. Gândirea divergentă este exemplificată de bogăția ideilor și originalitatea acestora. Este incitant și atractiv mottoul gândirii divergente: „Totul este posibil”.

Conștientizarea și o înțelegerea acestor caracteristici și beneficii pot avea un impact profund și benefic asupra sistemului educațional.

Implicații DIB pentru formarea gândirii divergente. Conceptul Culturii Informației la ULIM

O pîrghie eficientă de implicare a bibliotecii universitare în formarea gândirii divergente este educația informațională, în mod deosebit, prin intermediul cursului specializat „Bazele culturii informației”. Semnificativ în acest sens este extrasul din